

**Sprawozdanie z realizacji
studenckich praktyk zawodowych
przez studentów studiów stacjonarnych I stopnia
kierunek *turystyka i rekreacja*
w roku akademickim 2016/2017**

Opracowanie:

dr Marzena Rydzewska-Włodarczyk
opiekun praktyk zawodowych na kierunku *turystyka i rekreacja*

Szczecin, 09 .10.2017

Wprowadzenie

Na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie praktyki zawodowe są integralnym elementem kształcenia na studiach pierwszego stopnia kierunek *turystyka i rekreacja*. Organizację i przebieg studenckich praktyk zawodowych na regulują:

- przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1842 ze zm.),
- Regulamin studiów wyższych w Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie,
- Zarządzenie Rektora Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie nr 169 z dnia 20 listopada 2009 r. w sprawie zasad realizowania praktyk zawodowych studentów Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, będących obywatelami polskimi,
- Uchwała Rady Wydziału Ekonomicznego nr 52 z dnia 23 listopada 2012 roku w sprawie określania zasad i trybu zaliczania praktyk zawodowych wynikających z planów studiów i programów nauczania,
- program i plan studiów na kierunku *turystyka i rekreacja* zatwierdzony przez Radę Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie dla cyklu kształcenia od roku 2015/2016 (Uchwała Rady Wydziału Ekonomicznego nr 350 z dnia 19 czerwca 2015 roku w sprawie zatwierdzenia programu studiów dla kierunku studiów *turystyka i rekreacja* pierwszego stopnia dla cyklu kształcenia rozpoczynającego się w roku akademickim 2015/2016).

Podstawowym celem studenckich praktyk zawodowych realizowanych przez studentów kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2016/2017 było nabycie wiedzy i umie-

jętności praktycznych uzupełniających i pogłębiających wiedzę uzyskaną przez studentów w toku zajęć dydaktycznych. Realizacja praktyk miała też na celu stworzenie możliwości potwierdzenia i rozwoju kompetencji zawodowych studentów uzyskanych w ramach kierunku kształcenia, a także ukształtowanie postaw wobec przyszłych i/lub potencjalnych pracodawców i współpracowników.

Studenci kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2016/2017 realizowali praktyki zawodowe w wymiarze co najmniej 4 tygodnie, tj. 20 dni roboczych. Praktyki mogły być realizowane w wybranej przez studenta albo wskazanej przez opiekuna praktyk jednostce gospodarczej lub instytucji, w kraju lub za granicą. Warunkiem skierowania studenta na praktykę do danego przedsiębiorstwa lub instytucji była pewność, iż będzie on miał szansę osiągnąć zakładane dla danego kierunku studiów efekty kształcenia określone w programie praktyk. Zgodnie z obowiązującymi przepisami przed skierowaniem studentów na praktykę z zakładami pracy są podpisywane indywidualne lub grupowe umowy. W roku akademickim 2016/2017 wszystkie umowy o realizację praktyk zawodowych studentów analizowanego kierunku miały charakter indywidualny.

W roku akademickim podpisano obowiązek realizacji i rozliczenia praktyk zawodowych objął 31 studentów 4 semestru studiów stacjonarnych kierunek *turystyka i rekreacja*. Na zasadzie dobrowolności do realizacji praktyk mogli przystąpić również studenci I roku (2 semestru studiów). Z możliwości tej w objętym sprawozdaniem roku akademickim nie skorzystał żaden student kierunku *turystyka i rekreacja*.

Weryfikacji i potwierdzenia uzyskania przez studentów w toku praktyki efektów kształcenia dokonywał opiekun praktyk. W związku studenci przedkładali dokumentację realizacji praktyk w formie: potwierdzenia odbycia praktyki, sprawozdania z realizacji praktyk, dziennika praktyk, w którym opisane były zadania wykonywane przez studenta w trakcie praktyki i odpowiadające im, zgodne z programem praktyk dla danego kierunku studiów, efekty kształcenia ocenione przez opiekunów praktyk w zakładzie pracy. W uzgodnionych i ujętych w harmonogramie zaliczeń praktyk terminach (w okresie 01.06-14.09.2017) zostały przeprowadzone kolokwia zaliczeniowe, których przedmiotem była weryfikacja wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych uzyskanych przez praktykantów podczas praktyk zawodowych. W trakcie kolokwii była przeprowadzana szczegółowa analiza informacji zawartych w dziennikach praktyk, co było uzupełnione szczegółowymi pytaniami weryfikującymi stopień i zakres realizacji zadań wskazywanych w dokumentacji.

W trakcie zaliczania praktyk studenci mieli możliwość wyrażenia swojej opinii na temat zrealizowanych praktyk, zdobytych umiejętności i doświadczeń, praktycznej przydatności wiedzy uzyskanej w toku kształcenia, a także oczekiwań pracodawców w stosunku do pracowników.

W roku akademickim 2016/2017 studenci kierunku *turystyka i rekreacja* mieli też możliwość wnioskowania o zaliczenie na poczet realizacji praktyk kompetencji zawodowych nabytych podczas pracy i staży zawodowych, prowadzenia działalności gospodarczej lub udziału w obozach i badaniach naukowych. Z tej możliwości skorzystał 1 student.

Ogólna charakterystyka przebiegu praktyk zawodowych studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2016/2017

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale Ekonomicznym ZUT w Szczecinie obowiązek realizacji i rozliczenia praktyk zawodowych objął 31 studentów 4 semestru stacjonarnych studiów pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*. W roku akademickim 2016/2017 studenckie praktyki zawodowe zaliczyło 28 studentów¹ (por. tabela 1). Studenci realizowali praktyki zawodowe w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych. W uzasadnionych przypadkach na wniosek studenta prodziekan ds. studenckich wyrażał zgodę na realizację praktyk w innym okresie wolnym od zajęć dydaktycznych.

Tabela 1. Liczba i odsetek studentów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*, którzy zrealizowali i zaliczyli praktyki zawodowe w roku akademickim 2015/2016

Wyszczególnienie	Liczba studentów	Odsetek (w %)
Studenci II roku studiów, którzy zrealizowali praktykę zawodową w roku akademickim 2016/2017	22	70.97
Studenci II roku studiów, którzy zrealizowali praktykę zawodową w latach wcześniejszych	5	16.13
Studenci, którzy uzyskali w roku akademickim 2016/2017 zaliczenie na podstawie wniosków o uznanie udokumentowanych kompetencji zawodowych	1	3.23
Razem studenci, którzy osiągnęli efekty kształcenia w zakresie określonym dla praktyk zawodowych	28	90.32
Studenci, którzy nie zrealizowali praktyk i nie uzyskali efektów kształcenia w zakresie określonym dla praktyk zawodowych	3	9.68
Razem	31	100.00

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z informacji zawartych w tabeli 1 z ogółu studentów studiujących w roku akademickim 2016/2017 na semestrze 4 studiów pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* praktykę zawodową 90,32% studentów zaliczyło praktykę zawodową, w tym 22 studentów (70,97% ogółu studentów tego semestru) podjęło i zaliczyło praktykę w 2016/2017 roku, 5 studentów (16,13%) zrealizowało ją w poprzednich latach studiów², a 1 student uzyskał zaliczenie praktyk zawodowych na podstawie udokumentowania posiadanych kompetencji zawodowych. Podstawą uznania kompetencji, określonych w programie praktyk dla tego kierunku studiów, była wykonywana przez studenta praca zawodowa i inna aktywność zawodowa.

Analiza dokumentacji praktyk i ich przebiegu wykazała, że w roku akademickim 2016/2017 studenci odbywali praktyki w przedsiębiorstwach i instytucjach umożliwiających realizację celów i efektów kształcenia założonych w programie studiów i porogramach praktyk. Studenci odbywali praktyki w przedsiębiorstwach prowadzących różnego rodzaju działalność gospodarczą, podmiotach nieprowadzących działalności gospodarczej oraz jednostkach sektora finansów publicznych.

¹ Zaliczenie praktyki odnosi się zarówno do studentów, którzy realizowali ją jako studencką praktykę zawodową, jak i studentów, którym zostały uznane kompetencje zawodowe nabyte w innych formach praktyk.

² Dotyczy studentów ponownie realizujących semestr 4 lub zarejestrowanych na semestr 4 po urlopie.

Charakteryzując podmioty, w których studenci kierunku turystyka i rekreacja odbywali praktyki zawodowe (por. tabela 2) należy stwierdzić, że odbywały się one głównie w obiektach hotelowych (39,29% studentów) oraz biurach turystycznych i podmiotach zajmujących się organizacją imprez turystycznych (21,43% praktykantów). Natomiast po ok. 14% studentów zrealizowało praktyki w placówkach leczniczych i sanatoryjnych oraz obiektach sportowych. W innych podmiotach prowadzących działalność turystyczną, jak: domy kultury, fundacje i stowarzyszenia prowadzące aktywność w obszarze turystyki, oświaty i rekreacji, urzędy administracji publicznej praktyki odbyło 4 studentów.

Tabela 2. Charakterystyka podmiotów, w których odbywali praktyki studenci stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*

Typ podmiotu	Odsetek praktykantów (w%)
obiekty hotelowe	39.29
biura turystyczne	21.43
placówki lecznicze i sanatoryjne	14.29
obiekty sportowe	14.29
inne podmioty	10.71
Razem	100.00

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z dokumentacji praktyk, studenci odbywali je zgodnie z kierunkiem studiów i zainteresowaniami dotyczącymi przyszłej pracy zawodowej. Na podstawie przeprowadzonych ze studentami rozmów, można stwierdzić, że praktyka umożliwiła zweryfikowanie poglądów na temat zawodu/miejsca pracy i oczekiwań względem przyszłej pracy zawodowej.

Oceniając efekty kształcenia uzyskane podczas realizacji praktyk zawodowych (na podstawie przeprowadzonych ze studentami kolokwium oraz analizy dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych) należy stwierdzić, że praktyki umożliwiły:

1. Poznanie zasad funkcjonowania zakładu pracy (struktury organizacyjnej, struktury zarządzania, powiązań między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorstwa i powiązań między przedsiębiorstwem a podmiotami zewnętrznymi, w tym klientami i kontrahentami).
2. Nabycie wiedzy o przebiegu procesów gospodarczych w przedsiębiorstwie.
3. Nabycie umiejętności pracy zespołowej i zachowań organizacyjnych (dyscyplina, hierarchia), umiejętności komunikacji wewnątrz jednostki i poza nią.
4. Wykształcenie lub udoskonalenie umiejętności z zakresu dokumentacji procesów gospodarczych występujących w podmiotach zajmujących się szeroko rozumianą turystyką i rekreacją.
5. Rozszerzenie innych umiejętności związanych bezpośrednio z kierunkiem studiów.
6. Zweryfikowanie wiedzy teoretycznej i umiejętności nabytych w toku studiów.

Część praktykantów wskazała, że podczas praktyk zapoznano ich ze specjalistycznym oprogramowaniem komputerowym (najczęściej z obszaru obsługi placówki hotelowej lub gastronomicznej, działalności operatorów turystyki, zarządzania relacjami z klientem).

Stopień uzyskania przez studentów efektów uczenia się podczas praktyk był zróżnicowany (por. tabela 3), na co wpływ miały zarówno miejsce praktyk (zakład pracy), jak i inne czynniki, np. koniunktura, okres odbywania praktyki, podejście pracodawcy do organizacji praktyk.

Tabela 3. Struktura studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* ze względu na uzyskane w roku akademickim 2016/2017 efekty kształcenia

Wyszczególnienie	Ocena z zaliczenia praktyk					brak zaliczenia (po uwzględnieniu osób skreślonych z listy studentów przed końcem roku akademickiego)
	bdb	db plus	db	dst plus	dst	
Liczba studentów	17	5	6	0	0	3
Odsetek studentów	54.8	16.1	19.4	0.0	0.0	9,7

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przeprowadzonej analizy efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych i personalnych można stwierdzić, iż spośród studentów drugiego roku kierunku *turystyka i rekreacja* (studiów stacjonarnych pierwszego stopnia) zobowiązanych do odbycia praktyk zawodowych w roku akademickim 2016/2017 90,3% studentów (28 studentów) osiągnęło zakładane dla praktyk zawodowych efekty kształcenia, w tym:

- 1) 54,8% studentów:
  - a) zna i objaśnia zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu, objaśnia przebieg zadań prowadzonych na danym stanowisku pracy,
  - b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg i skutki, planowało i wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
  - c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności, oczekiwań przełożonych i zespołu w którym pracowali;
- 2) 16,1% studentów:
  - a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,
  - b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg, wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
  - c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności;
- 3) 19,4% studentów:
  - a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego i zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,
  - b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk oraz wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
  - c) wykazywało chęć podejmowania i wykonywania powierzonych czynności w zakładzie pracy;

Należy dodać, iż część studentów realizujących praktyki zawodowe zadeklarowała nawiązanie podczas praktyk kontaktów zawodowych umożliwiających ich późniejsze wyko-

rzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub podczas zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych. W czterech przypadkach studenci otrzymali propozycje dalszego zatrudnienia lub współpracy z pracodawcą.

Uwzględniając osoby skreślone w analizowanym roku akademickim z listy studentów należy stwierdzić, że 3 studentów kierunku *turytyka rekreacja* (9,7% ogółu studentów tego roku) nie osiągnęło określonych dla praktyk zawodowych efektów kształcenia.

Analizując miejsca odbywania praktyk należy stwierdzić, że studenci, co do zasady, realizowali praktyki zawodowe w pobliżu swojego miejsca zamieszkania lub bezpośrednio w Szczecinie. Kilkoro studentów realizowało praktykę w innych miejscowościach w Polsce.

W analizowanym okresie przeprowadzono 10 hospitacji praktyk. Z uzyskanych w ich toku informacji wynika, że w opinii pracodawców studenci są w stopniu dobrym lub dobrym plus przygotowani do podjęcia praktyk, a co z tego wynika również do podjęcia pracy, co jednak wymaga ich zaangażowania w proces pozyskiwania umiejętności oraz poznania kultury organizacji właściwych dla danego miejsca pracy. Wysoko ocenione zostały umiejętności pracy w zespole, w zakresie obsługi klienta, sprawności działania czy kreatywnego podejścia do działań. W zakresie postaw oceniano w każdym przypadku wysoko i bardzo wysoko dyscyplina, zaangażowanie, samodzielność, rzetelność w wykonywaniu obowiązków i kulturę osobistą. Pracodawcy zwracali uwagę na potrzebę odbywania dłuższych praktyk.

Wnioski

Doświadczenie nabyte w zakresie organizacji praktyk, przeprowadzone rozmowy ze studentami oraz analiza dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych w roku akademickim 2016/2017 przez studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie kierunku *turytyka i rekreacja* pozwoliły sformułować następujące wnioski:

1. Praktyki zawodowe umożliwiają studentom nabycie praktycznych umiejętności uzupełniających lub porządkujących wiedzę uzyskaną w toku studiów. W szczególności praktyki zawodowe umożliwiają poznanie zindywidualizowanych procesów zachodzących w instytucjach i przedsiębiorstwach zajmujących się działalnością turystyczną, umożliwiają nabycie umiejętności posługiwania się specjalistycznymi narzędziami informatycznymi wspomagającymi realizację w jednostce bieżących zadań.
2. Praktyka zawodowa pozwala na kształtowanie postaw społecznych i osobowych praktykantów. Podczas praktyki studenci uczą się pracy w określonych – innych niż szkoła - warunkach, indywidualnie i w zespole, poznają zachowania organizacyjne i kształcą umiejętność organizowania pracy, a także nabywają świadomości własnych ograniczeń w obszarze kompetencji.
3. Praktyki zawodowe pozwalają studentom dokonać rozpoznania rynku pracy, a także nawiązanie kontaktów zawodowych pozwalających na ich późniejsze wykorzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych.
4. W sferze organizacji praktyk należy w dalszym ciągu zwracać uwagę na wybór przez praktykantów miejsca/zakładu praktyk. Powinny to być jednostki umożliwiające w szerokim zakresie realizację programu praktyk oraz pełną opiekę ze strony zakładowego

opiekuna praktyk. Istotne jest także powiązanie profilu organizacji (lub działu organizacji), a także przewidywanego zakresu obowiązków oraz realizowanych zadań, ze studiowanym kierunkiem studiów, zainteresowaniami praktykanta, ale również obszarem tematycznym przyszłej pracy dyplomowej.

dr Marzena Rydzewska-Włodarczyk

Opiekun praktyk zawodowych

na kierunku *turystyka i rekreacja*

Szczecin, 09.10.2017 r.